

מראי מקומות- מנחות צ"ז

(ד) **ואי ס"ד דאורייתא, אמאי אין דוחות את השבת- ולענין איזה דחיי' הוא זה, פרש"י דאע"ג דאין שבות במקדש, האי טלטול לאו משום שבות הוא, אלא דמיחזי כבונה וסותר. והק' הרש"ש, הא כיון דאינו בונה וסותר ממש, א"כ לכאור' עדיין שבות היא, וא"כ לימא דאין שבות במקדש. וכ' דבשלמא לפי מש"כ תוס' בעירובין דאף דאין שבות במקדש, אולם שבות כי האי, דגזירי' משום בונה, מצינו במקדש, אבל רש"י בעירובין לא פי' כן, וצ"ע. וכ' העולת שלמה די"ל דכאן איכא שתי שבותים, הוי איסור טלטול, וגם איכא גזירה משום בונה וסותר. וא"כ, נהי דאין שבות במקדש, אבל כבר מצינו מקום לחלק בין שבות א' ובין ב' שבותים (ע"ש) שהביא כן מפיה"מ להרמב"ם, וכ' דמצא סברא זו לחלק בין שבות א' לב' שבותים לענין אין שבות במקדש בפ"י הקרני רא"ם בביצה, וגם בשו"ת רעק"א, וא"כ י"ל דזהו**

סברת רש"י כאן נולפי זה יש גם ליישב מה שהקשינו לעיל (דף צ"ו) על פרש"י דהכא מהסוגיא דשבת, דמבואר דיש כאן איסור טלטול מוקצה, ולמה הביא רש"י סברא אחרת, דלהנ"ל ניחא, דבאמת צריך ב' סברות לאסור, איסור שבות דטלטול וגם גזירה אטו בונה וסותר, והסוגיא דשבת הי' לענין השבות דמוקצה, וכאן כ' רש"י דאיכא עוד גזירה, ולכן לא אמרי' דאין שבות במקדש.]

(ה) **הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי, דתנן כלל אמר ר"ע, וכו'- הק' הנתיבות הקודש, ודקארי לה מאי קארי לה, הרי ודאי ידע רבא המשנה דכלל אמר ר"ע דכל שאפשר לעשותה בע"ש אינו דוחה השבת, וא"כ מה שייד להק' מהא על ר' קטינא דס"ל דסידור הקנים מדאורייתא הוא, הא ודאי שאני הכא דאפשר לעשותה מע"ש. וגם נתקשה בלשון רבא ד"אפשר" דלא דחי שבת, מהו הלשון אפשר. וכ' לבאר דבאמת אי"ז פשוט כ"כ דאינו דוחה שבת, דנהי דיכול לסלק הקנים בע"ש, אבל מהכ"ת דמותר לדחות סידור הקנים עד מוצ"ש, הרי אם דין דאורייתא הוא, א"כ הוי מצוה מיד לעשות הקנים, ומהכ"ת דבזה אמרי' דאפשר לעשותה במוצ"ש, אפשר בזה אמרי' דחביבה מצוה בשעתה וצריך לעשותה מיד. וא"כ י"ל דזהו לשון אפשר, דמעיקרא סבר רבא דמה שבמוצאי שבת יכול לסדר הקנים אינו כלום, דחביבה**

(א) **שאני שלחן דרחמנא קרי' עץ, וכו'- ע' באבן האזל (בית הבחירה א', י"ח) דנתקשה שם כמה שכו' הרמב"ם שם דשלחן ומזבח הזהב של זהב היו, ולכאור' זה כנגד מקרא מפורש וגם כנגד הש"ס, ואיך שייך לומר דשל זהב היו, הרי היו של עץ ומצופין בשל זהב. וע"ש שהאריך בזה טובא, ובסוף דבריו שם כ' דודאי ס"ל להרמב"ם דהשלחן של עץ הי', אלא דעיקר שירות של השלחן הי' ע"י המתכת, וזה לכתחלה צריך להיות בשל זהב, וזהו עיקר דינו, ולכן כ' הרמב"ם דשל זהב הי'. ומה שלא כ' הרמב"ם דשל עץ הי', היינו משום דסמך על הקורא דיודע מה שכו' בתורה דשל עץ הי', ובא הרמב"ם רק לבאר דעיקר דינו הוא הציפוי זהב. ולא עוד, אלא דס"ל להרמב"ם דדין זה דהשלחן הוי של עץ ומצופה בזהב באמת אינו לעיכובא, אלא דהתורה לא הצריך שיהי' כולו של זהב אלא במנורה, אבל בשאר כלים סגי שיהיו של עץ ומצופין בזהב, אבל אם רוצה לעשות השלחן והמזבח הזהב כולו של זהב, באמת הוי רשות בידו לעשות כן, וכשר אף לכתחלה.**

(ב) **ועכשיו שאין בית המקדש קיים, שלחנו של אדם מכפר עליו- פרש"י, דנותן פרוסה לאורחים (או לעני, כפי גירסת השטמ"ק). וע' במהרש"א שהביא מש"כ תוס' דגדולה לגימא, והביא מה דא' בברכות דהמעלה של גדולה לגימא הוא דע"י שמאריך על שלחנו, דלמא אתי עני ויהיב לי'. אולם כ' המהרש"א דמהמשנה באבות (פרק ג') משמע דמשום שאומרים על השלחן דברי תורה הוא דמכפר.**

(ג) **קערותיו אלו דפוסין- פרש"י, שנערך ונילוש ונאפה בהן. והק' הטהרת הקודש, הא רש"י כ' בפירושו על התורה דדפוסין שבהן אופין הלחם היו של ברזל, וכאן כתי' שהיו הקערותיו של זהב, וא"כ איך שייך לומר דקאי על הדפוסים של אפי", אלא לכאור' קאי רק על הדפוסים של קודם אפי"י והדפוסים של אחר אפי"י, וצ"ע.**

ח) **גובה המזבח כמה הוי, עשר אמות- פרש"י,** כדאמר'י, על המשכן ועל המזבח, מה משכן עשר אמות אורך הקרש, וכו'. ותמה הרש"ש, כל המח' דאי' בגמ' שם אינו אלא לענין מזבח דמשכן, אבל במזבח דבית עולמים, כ"ע מודו דהי' של עשר אמות, והניח בקו'.

ט) **וארבעי בני שיתא שיתא- העיר העולת שלמה,** אם אמרי' דחיק האמה היינו גובה, א"כ קרנות נמי קאי אגובה, וא"כ גם גובה של הקרנות הוי אמות בני ה' טפחים. וכ' דנראה דארבעה לאו דוקא, ובלא"ה ק' קושיית הגמ'.

מצוה בשעתה, אולם אח"כ חזר וסבר דאפשר דלא אמרי' בזה חביבה מצוה בשעתה, וגם יכול לעשותה במוצ"ש, ולכן אפי' אם מדאורייתא הוא, אפשר דאינו דוחה שבת.

ו) **טעמא מאי דלא לייעפש לחם, בכי האי שיעורא לא מיעפש- פרש"י,** בכי האי שיעורא ששומטן מערב שבת ערבית, ולמחר בחצי היום מסלקו, ומסדר אחרים בלא קנים, ולמוצאי שבת מסדר קנים, בכי האי שיעורא, דהוי חצי יום לזו וחצי יום לזו, לא מיעפשה. וכ' **המנחת חינוך** (צ"ז, י"ד) דלפי זה, היכא דיום טוב חל להיות ביום שישי, אז באמת לא משמיט הקנים ביום חמישי ערב יו"ט, דא"כ יהיו מונחים בלא קנים יום ומחצה, וחיישינן שמא יתעפש לחם. וכ' דכן לענין מוצאי שבת, שפיר הוי סידור הקנים דוחה יו"ט, ולא ממתנינים עד מוצאי שבת [ומבואר שם בדבריו דאף בכה"ג אין דוחין שבת, ויש לעי' קצת בזה, דלכא"ו כיון דבלא"ה דוחין יו"ט, לדחות שבת כדי שלא יהי' עיפוש כלל (וכדי לעשות מצות סידור בזמנה). ולכא"ו י"ל דס"ל דאין דוחין שבת דחמור טפי, אלא דוחין יו"ט, א"נ דלא פלוג עשו בתקנתם, ולעולם אין דוחין שבת, ורק במקום צורך דוחין יו"ט].

ז) **ומוצאי שבת נכנס, מגביה ראשיה וכו'- ע' במקדש דוד** (כ"ב, ה') **שהביא מש"כ הרמב"ם דבא' בשבת הי' מניח הקנים בין החלות, ודייק המקד"ד דס"ל להרמב"ם דמוצאי שבת לאו דוקא, אלא א' בשבת.** וביאר דטעם הדבר הוא משום דס"ל להרמב"ם דאינו יכול ליכנס תיכף במוצאי שבת משום דזהו יהי' ביאה ריקנית, דבליילה אין שום עבודות בהיכל, וצריך לכנוס רק משום סדר הקנים, וכיון דכל מה שלא עשו הסידור בשבת הוא משום שבות, איך עשו בשביל זה ביאה ריקנית, ולכן היו צריכין להמתין עד יום א', כשהכניסו להיכל לעשות דישון מזבח הפנימי והמנורה. וביאר דמה דמבואר בלשון רש"י דהוי מוצאי שבת ממש, היינו משום דס"ל דבאמת אי"ז ביאה ריקנית, דהא עכשיו צריכין לעשות סידור הקנים, וא"כ עכשיו הוי ביאה לצורך. ואף דע"י מה שלא עשו הסידור בשבת גרמו לעשות אותה ביאה ריקנית, אי"ז אלא בשב ואל תעשה, ובזה יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה.